

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nutná obhajoba

Trestní řízení jako zákonem upravený postup, jehož úkolem je zjistit, zda byl spáchán trestný čin, zjistit jeho pachatele a tomu uložit spravedlivý trest či jinou sankci je ovládáno mnoha zásadami, které mají zaručit, aby tento proces, jimž je zasahováno do práv a svobod člověka byl spravedlivý na základě zákona

Trestní řízení jako zákonem upravený postup, jehož úkolem je zjistit, zda byl spáchán trestný čin, zjistit jeho pachatele a tomu uložit spravedlivý trest či jinou sankci je ovládáno mnoha zásadami, které mají zaručit, aby tento proces, jimž je zasahováno do práv a svobod člověka byl spravedlivý na základě zákona. Jedním z nejvýznamnějších oprávnění obviněného je možnost vyjadřovat se ke všem skutečnostem a uvádět různé okolnosti a jiné skutečnosti, jež slouží k jeho obhajobě. Tímto ústavně zakotveným právem je právo na obhajobu.

Výkon práva na obhajobu jako jednoho z významných oprávnění, jež rozvíjejí zásadu presumpce nevinu, může být realizován několika způsoby. Prvním z nich je právo na osobní obhajobu, které znamená, že obviněný se hájí sám a sám tak využívá veškerých možností, které mu toto právo umožňuje (právo vyjadřovat se ke všem skutečnostem a důkazům, navrhnout důkazy, právo závěrečné řeči a posledního slova, právo podávat opravné prostředky aj.). Druhým způsobem je právo obviněného požadovat od orgánů činných v trestním řízení, aby byly objasněny veškeré okolnosti, které svědčí v jeho prospěch. A konečně třetím způsobem realizace práva obviněného na obhajobu je právo obviněného zvolit si obhájce, kterým může být jen advokát. Hlavním úkolem obhájce je využívat plně všech prostředků a zajistit tak obviněnému řádnou obhajobu a právní pomoc, usilovat o to, aby byly objasněny veškeré důkazy, které přispívají k nevině obviněného a přispívat tak k náležitému a spravedlivému rozhodnutí. Vzhledem k velkému významu obhajoby je v našem právním řádu několikrát stanovena povinnost orgánů činných v trestním řízení poučit obviněného o tomto jeho právu a umožnit mu jeho realizaci a také možnost poskytnutí obhajoby bezplatné. V některých zákonem vyjmenovaných situacích je dokonce přítomnost obhájce a to dokonce již v přípravném řízení vyžadována.

Institut nutné obhajoby je případem, kdy zákon přímo stanoví, že obhajoba obviněného advokátem je nutná. Tyto případy patří k nejzávažnějším a proto zákonodárce v duchu zásad, jimiž je ovládáno celé trestní řízení, stanovil tuto povinnost, jelikož níže stanovené skutečnosti omezují jeho řádný výkon práva na obhajobu.

Již v přípravném řízení musí mít obviněný obhájce pokud byl vzat do vazby, nebo jeli ve výkonu trestu odnětí svobody či je umístěn na pozorování ve zdravotnickém ústavu. Dále je-li osoba obviněného zbavena způsobilosti k právním úkonům či jí je tato způsobilost omezena, v případě, že se vede trestní řízení proti osobě mladistvé nebo jedná-li se o řízení vedené proti uprchlému. Nutná obhajoba je povinná od okamžiku, kdy nastane zákonem stanovený důvod a to i proti vůli obviněného. Byl-li proveden výslech obviněného bez toho aby mu byl ustanoven obhájce (jedná-li se o zákonem stanovené situace), je tento důkaz neúčinný, nelze jej použít jako důkaz a musí být proveden znovu. Obviněný musí mít obhájce také tehdy, považuje-li to soud a v přípravném řízení vyšetřovatel nebo státní zástupce za nutné, zejména proto, že vzhledem k tělesným nebo duševním vadám obviněného mají pochybnosti o jeho způsobilosti náležitě se hájit. Dále povinnost mít obhájce již v přípravném řízení se vztahuje na případy, kdy se jedná o řízení o trestném činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let a obviněný musí mít obhájce též v řízení o vydání do ciziny a v řízení, v němž se rozhoduje o uložení ochranného léčení, s výjimkou ochranného léčení protialkoholního.

Další případy, kdy zákon stanoví nutnost mít obhájce se vztahují na řízení vykonávací a na řízení o stížnosti proti porušení zákon a v řízení o návrhu na povolení obnovy. Tyto důvody se do značné míry překrývají s důvody uvedenými výše. V řízení o mimořádných opravných prostředcích (stížnost pro porušení zákona a obnova řízení) je dána povinnost mít obhájce, jedná-li se o řízení proti odsouzenému, který zemřel.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)